

Paul de Beer en Wieteke Conen

Steun voor het
overheidsbeleid en de
coronacrisis

Kort & Bondig

13

Steun voor het overheidsbeleid en de coronacrisis

Paul de Beer en Wieteke Conen

MEDE MOGELIJK
GEMAAKT DOOR

Juni 2022

© P. de Beer, W. Conen, Amsterdam

Contact: aias-hsi@uva.nl

Bibliografische informatie:

Paul de Beer & Wieteke Conen (2022). Steun voor het overheidsbeleid en de coronacrisis, AIAS-HSI Kort & Bondig 13. Amsterdam: AIAS-HSI, Universiteit van Amsterdam.

Informatie kan worden geciteerd mits de bron correct en helder wordt vermeld.

Reproductie voor eigen/intern gebruik is toegestaan.

Publicaties in de reeks Kort & Bondig zijn te downloaden op de website <http://aias-hsi.uva.nl/> onder "Publicaties".

ISSN online: 2666-5476

Dit is de dertiende publicatie in de reeks 'Kort & Bondig' die onderzoeksinstituut AIAS-HSI van de Universiteit van Amsterdam uitbrengt om in kort bestek en op toegankelijke wijze uitkomsten te presenteren van recent verricht onderzoek.

Deze 'Kort & Bondig' presenteert een aantal resultaten van de Waarde van Werk Monitor 2021 (WWM'21), een representatief onderzoek naar opvattingen onder de Nederlandse bevolking over werk, dat in mei 2021 is uitgevoerd.

In deze 'Kort & Bondig' wordt de steun onder de bevolking voor overheidsvoorzieningen en de coronasteunmaatregelen onderzocht. Nagegaan wordt of mensen die gebruik hebben gemaakt of een grote kans hebben om gebruik te maken van overheidsvoorzieningen positiever zijn over die voorzieningen dan mensen die er geen gebruik van (zullen) maken. Daarnaast gaan we na of mensen die in hun werk of inkomen de gevolgen van de coronacrisis hebben ondervonden meer of minder tevreden zijn met de coronasteunmaatregelen dan degenen die geen gevolgen van de crisis hebben ondervonden.

In het najaar van 2022 zal nog een 'Kort & Bondig' verschijnen waarin andere uitkomsten van de Waarde van Werk Monitor worden gepresenteerd.

Belangrijkste conclusies

- Rond 60% van de burgers vindt dat de overheid tijdens de coronacrisis niet genoeg heeft gedaan voor werknemers met een flexibel contract, zelfstandigen zonder personeel en kleine bedrijven. Tegelijkertijd vindt 40% dat de overheid te veel heeft gedaan voor grote bedrijven.
- Mensen die gebruik hebben gemaakt van de coronasteunmaatregelen vinden vaker dat de overheid niet genoeg heeft gedaan dan degenen die er geen gebruik van hebben gemaakt; dit komt doordat zij vinden dat de overheid meer had moeten doen om het (volledige of gedeeltelijke) verlies van hun werk te voorkomen.
- In het algemeen zijn groepen die veel gebruik maken van overheidsvoorzieningen er minder tevreden over dan groepen die er weinig gebruik van maken.
- Tussen 2019 en 2021 zijn burgers minder tevreden geworden over de scholing van kinderen en jongeren, kinderopvang, de levensstandaard van werklozen en de bescherming tegen armoede.

Inhoud

Belangrijkste conclusies	5
Inleiding.....	7
Theoretische achtergrond en verwachtingen.....	8
Tevredenheid met overheidsvoorzieningen en steunmaatregelen	11
Hoe verschilt de waardering van het overheidsbeleid tussen groepen?	13
Wat verklaart de tevredenheid met overheidsvoorzieningen en - maatregelen?	16
Zijn gebruikers van steunmaatregelen meer tevreden dan niet-gebruikers?	22
Is de tevredenheid met overheidsvoorzieningen door de coronacrisis toegenomen?	26
Conclusie	31
Literatuur	34

Inleiding

Het vertrouwen van de burgers in de overheid volgde tijdens de coronacrisis het traject van een achtbaan. Aan het begin van de crisis, in het eerste kwartaal van 2020, steeg het vertrouwen in de regering naar ongekende hoogte (het 'rally round the flag'-effect), van iets meer dan 50% begin 2020 naar meer dan 75% een kwartaal later. Maar daarna zakte het vertrouwen weer pijlsnel in tot 65% eind 2020 en iets meer dan 45% in het tweede kwartaal van 2021 (SCP 2021, 21). In het continu onderzoek burgerperspectieven (COP) van het SCP gaat het om het vertrouwen in een aantal instituties in algemeen, los van concrete taken of activiteiten van die instituties. Er kunnen daardoor vele redenen zijn waarom mensen meer of minder vertrouwen in de overheid hebben. Om hierin meer inzicht te krijgen richten we ons in deze Kort & Bondig op een specifiek onderdeel van het overheidsbeleid: de regelingen en voorzieningen op het terrein van werk, inkomen en zorg en meer specifiek op de steunmaatregelen die de overheid heeft genomen tijdens de coronacrisis. We gaan na hoe tevreden de burgers hiermee zijn en hoe die tevredenheid varieert tussen verschillende groepen. We gaan ook na of de tevredenheid samenhangt met de vraag of men zelf gebruik heeft gemaakt van bepaalde overheidsvoorzieningen. En we onderzoeken of de gevolgen die iemand in zijn/haar werk of inkomen heeft ondervonden van de coronacrisis van invloed zijn op diens waardering voor overheidsvoorzieningen. Tot slot vergelijken we de tevredenheid met een aantal overheidsvoorzieningen in 2019 en 2021 om na te gaan of die tevredenheid sinds de coronacrisis is toegenomen of afgenomen.

Theoretische achtergrond en verwachtingen

Er is een lange traditie van theorievorming over en empirisch onderzoek naar het draagvlak onder de bevolking voor de voorzieningen van de verzorgingsstaat. Hierbij gaat men veelal uit van de veronderstelling dat de steun voor de verzorgingsstaat afhangt van het eigen belang van burgers. Wie zelf gebruik maakt van de overheidsvoorzieningen of verwacht er in de toekomst gebruik van te zullen maken, zal de verzorgingsstaat het meest steunen (Kangas, 1997). Wie er weinig of geen gebruik van maakt of zal maken, maar er wel financieel aan moet bijdragen via de afdracht van belastingen en sociale premies, staat kritischer tegenover de verzorgingsstaat. In de eerste groep zijn – haast per definitie – burgers uit de lagere sociale standen of klassen oververtegenwoordigd en in de tweede groep de hogere standen of klassen. De middenklasse zou hierdoor een cruciale rol spelen bij de ontwikkeling en opbouw, maar eventueel ook bij de ‘afbouw’ of het terugdringen van de verzorgingsstaat. In landen waar de lagere klassen een coalitie vormen met de middengroepen, zou er meer electorale steun voor de opbouw van een genereuze verzorgingsstaat zijn dan in landen waar dit niet het geval is (vgl. Korpi, 1985, Svallfors, 2004). Om voldoende steun onder de middengroepen te verwerven, dienen deze ook zelf aanspraak te kunnen maken op de verzorgingsstaatarrangementsen – hetgeen vereist dat zij een breed of universeel karakter hebben – en/of dienen zij er baat bij te hebben als anderen ervan profiteren, bijvoorbeeld doordat dit leidt tot minder overlast van armlastigen (door criminaliteit, bedelarij, epidemieën en dergelijke) (vgl. De Swaan, 1988).

Veel eerdere studies naar de publieke steun voor de verzorgingsstaat hadden een internationaal vergelijkend karakter en probeerden vooral verschillen tussen landen in de omvang en generositeit van de verzorgingsstaat te verklaren. In deze Kort & Bondig richten we ons primair op verschillen in de steun voor of tevredenheid met overheidsvoorzieningen tussen verschillende groepen in Nederland en daarnaast op de mate waarin deze steun veranderd is sinds de coronacrisis.

Uit de hierboven geschetste theorieën volgt de hypothese, dat wie zelf belang heeft bij overheidsvoorzieningen, omdat zij/hij er gebruik van maakt of verwacht er ooit gebruik van te zullen maken, er een positiever oordeel over

heeft dan wie er geen gebruik van maakt of van verwacht te zullen maken (vgl. Muuri 2010).

Toch is het ook denkbaar dat wie gebruik maakt van een voorziening, kritischer is over het niveau of de kwaliteit van die voorziening dan wie er geen gebruik van maakt, omdat de voorziening niet aan de verwachting voldoet. Dit zou met name het geval kunnen zijn doordat de inkomenscompensatie, zoals een sociale uitkering, die iemand ontvangt vanwege een tegenslag, zoals verlies van werk, meestal niet voldoende is om het inkomensverlies volledig te compenseren. Het is aannemelijk dat iemand haar/zijn huidige financiële situatie vergelijkt met het eerdere inkomen en niet met het inkomen dat men gehad zou hebben als de overheid geen inkomenscompensatie had geboden. Combineren we beide mechanismen – gebruikers zijn meer tevreden dan niet-gebruikers, maar wie financieel achteruitgaat is minder tevreden over een voorziening dan wie niet achteruitgaat – dan leidt dit tot de volgende hypothese:

- H1: De tevredenheid met een overheidsvoorziening hangt af van de vraag of men (financieel) achteruit is gegaan en of men al dan niet gebruik heeft gemaakt van de voorziening:
  - Het meest tevreden zijn burgers die gebruik maken van een voorziening en (daardoor) financieel niet zijn achteruitgegaan;
  - Daarna zijn die burgers het meest tevreden die geen gebruik van een voorziening maken omdat zij (financieel) niet zijn achteruitgegaan;
  - Gevolgd door burgers die gebruik maken van een voorziening maar desondanks financieel zijn achteruitgegaan;
  - Het minst tevreden zijn burgers die geen gebruik maken van een voorziening en wel (financieel) zijn achteruitgegaan.

Over het effect van een (economische) crisis op de steun voor en tevredenheid met overheidsvoorzieningen kunnen twee tegengestelde verwachtingen worden geformuleerd. Enerzijds kan een crisis de meerwaarde van overheidsvoorzieningen – vooral die compensatie bieden voor verlies van werk- en/of inkomen – duidelijker zichtbaar maken. Hierdoor zouden de steun voor en tevredenheid met die voorzieningen kunnen toenemen. Anderzijds kunnen mensen tijdens een crisis ook kritischer worden over overheidsvoorzieningen, enerzijds doordat zij minder bereid zijn eraan bij te

dragen als hun inkomen onder druk staat, anderzijds omdat de overheid de crisis niet heeft kunnen voorkomen. We formuleren over de gevolgen van de coronacrisis daarom twee tegengestelde hypothesen:

- H2a: Door de coronacrisis is de waardering voor overheidsvoorzieningen toegenomen, doordat de overheid de gevolgen van de crisis in belangrijke mate heeft opgevangen.
- H2b: Door de coronacrisis is de waardering voor overheidsvoorzieningen afgenomen, doordat die voorzieningen niet voldoende zijn om de gevolgen van de crisis in belangrijke mate te compenseren.

Hierbij past wel de kanttekening dat de coronacrisis een 'atypische' crisis was. Enerzijds doordat de economische terugval primair door de overheid zelf werd afgedwongen via de lockdowns en andere (contact-)beperkende maatregelen. Anderzijds doordat ook een aantal publieke voorzieningen, zoals het onderwijs, gezondheidszorg, kinderopvang en openbaar vervoer, direct door deze maatregelen werd geraakt en daardoor niet de gebruikelijke dienstverlening kon leveren. Het is dus mogelijk dat de coronacrisis de tevredenheid van burgers met verschillende (overheids)voorzieningen in verschillende mate heeft beïnvloed.

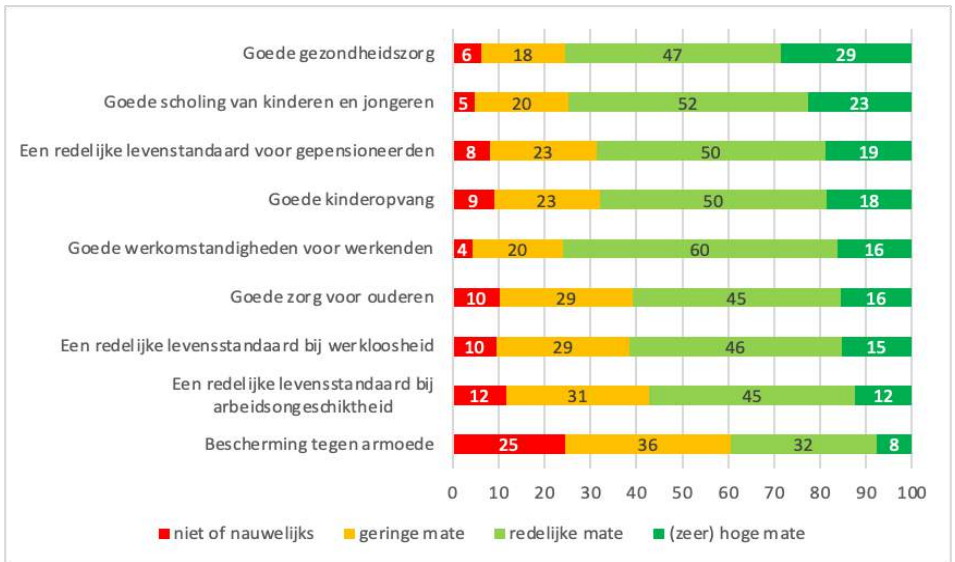
Overigens hebben veel (sociale) wetenschappers erop gewezen dat steun voor overheidsvoorzieningen niet uitsluitend of zelfs niet in de eerste plaats is gebaseerd op eigen belang. Op grond daarvan is immers moeilijk te begrijpen dat er in de loop van de tijd ook voldoende publieke (of electorale) steun is gekomen voor sociale voorzieningen waarop slechts een (kleine) minderheid van de bevolking een beroep doet of verwacht te doen, zoals de bijstandsuitkering of voorzieningen voor (jong)gehandicapten. We zullen deze veronderstelling in deze Kort & Bondig echter niet expliciet toetsen, omdat de Waarde van Werk Monitor weinig informatie bevat om de steun voor deze voorzieningen te relateren aan bredere waarden en opvattingen van de respondenten.

Tevredenheid met overheidsvoorzieningen en steunmaatregelen

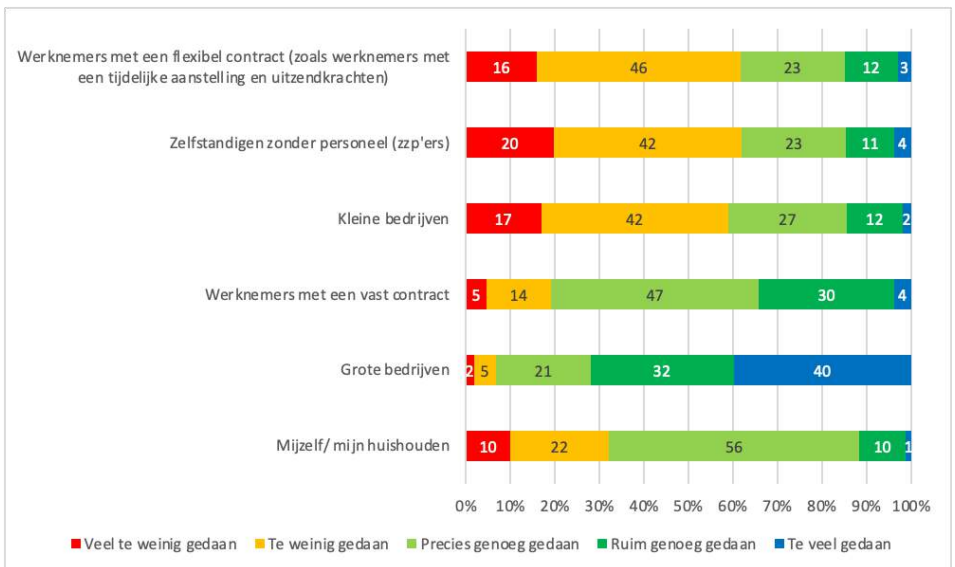
Aan de respondenten zijn twee vragen voorgelegd over hun tevredenheid met het overheidsbeleid. De eerste vraag betreft de mate waarin de overheid volgens de respondenten in een aantal maatschappelijke behoeften voorziet, variërend van goede gezondheidszorg en goede scholing tot een redelijke levensstandaard voor verschillende groepen niet-werkenden (Figuur 1). Behalve bij 'bescherming tegen armoede' vindt steeds een ruime meerderheid van de respondenten dat de overheid in redelijke of (zeer) hoge mate in de verschillende maatschappelijke behoeften voorziet. Het meest positief is men over de gezondheidszorg en de scholing van kinderen en jongeren. Driekwart vindt dat de overheid hier ten minste in redelijke mate in voorziet en rond een kwart in (zeer) hoge mate. Ook over de levensstandaard voor gepensioneerden, kinderopvang en de werkomstandigheden van werkenden is rond de 70% zeer of redelijk tevreden. Bij de zorg voor ouderen en de levensstandaard bij werkloosheid of arbeidsongeschiktheid ligt dit aandeel rond de 60%. Daarentegen vindt 61% dat de overheid juist niet of in geringe mate voorziet in bescherming tegen armoede.

In een tweede vraag is het oordeel van de respondenten gevraagd over de steunmaatregelen die de overheid tijdens de coronacrisis voor verschillende groepen heeft genomen (hierover is eerder gerapporteerd in Kort & Bondig 11). Figuur 2 laat zien dat rond 60% van de respondenten vindt dat de overheid niet genoeg heeft gedaan voor werknemers met een flexibel contract, zelfstandigen zonder personeel en kleine bedrijven. Daarentegen vindt ruim driekwart dat de overheid wel precies genoeg of ruim genoeg heeft gedaan voor werknemers met een vast contract. Voor grote bedrijven zou de overheid volgens iets meer dan de helft van de respondenten precies of ruim genoeg hebben gedaan en volgens 40% zelfs te veel. Tot slot vindt twee derde van de respondenten dat de overheid precies of ruim genoeg heeft gedaan voor henzelf of hun huishouden, terwijl een op de drie vindt dat de overheid (veel) te weinig voor hen heeft gedaan.

Figuur 1. In welke mate voorziet de overheid in ... (% van alle respondenten die de vraag hebben beantwoord)

Figuur 2. Vindt u dat de overheid tijdens de coronacrisis over het algemeen genoeg heeft gedaan voor ... (% van alle respondenten die de vraag hebben beantwoord)

Hoe verschilt de waardering van het overheidsbeleid tussen groepen?

We onderzoeken hoe de waardering voor het overheidsbeleid verschilt tussen verschillende bevolkingsgroepen door op basis van de twee vragen schalen te construeren die lopen van 0-10. Op de schaal voor de overheidsvoorzieningen in het algemeen betekent een score van 0 dat een respondent zegt dat de overheid in alle negen maatschappelijke behoeften 'niet of nauwelijks' voorziet en een score van 10 dat de overheid in alle gevallen in '(zeer) hoge mate' voorziet.¹ De schaal voor de coronasteunmaatregelen is gebaseerd op het aantal keren dat een respondent bij de zes maatregelen 'precies genoeg gedaan' of 'ruim genoeg gedaan' antwoordt.² Zowel '(veel) te weinig gedaan' als 'te veel gedaan' interpreteren we als ontevredenheid met de steunmaatregelen voor de betreffende groep. In Figuur 3 geven we de gemiddelde score op beide schalen weer voor een aantal categorieën respondenten. De scores voor de overheidsvoorzieningen in het algemeen (links) en voor de coronasteunmaatregelen (rechts) kunnen niet direct met elkaar worden vergeleken omdat de formulering van de vragen en de antwoordmogelijkheden verschilden.

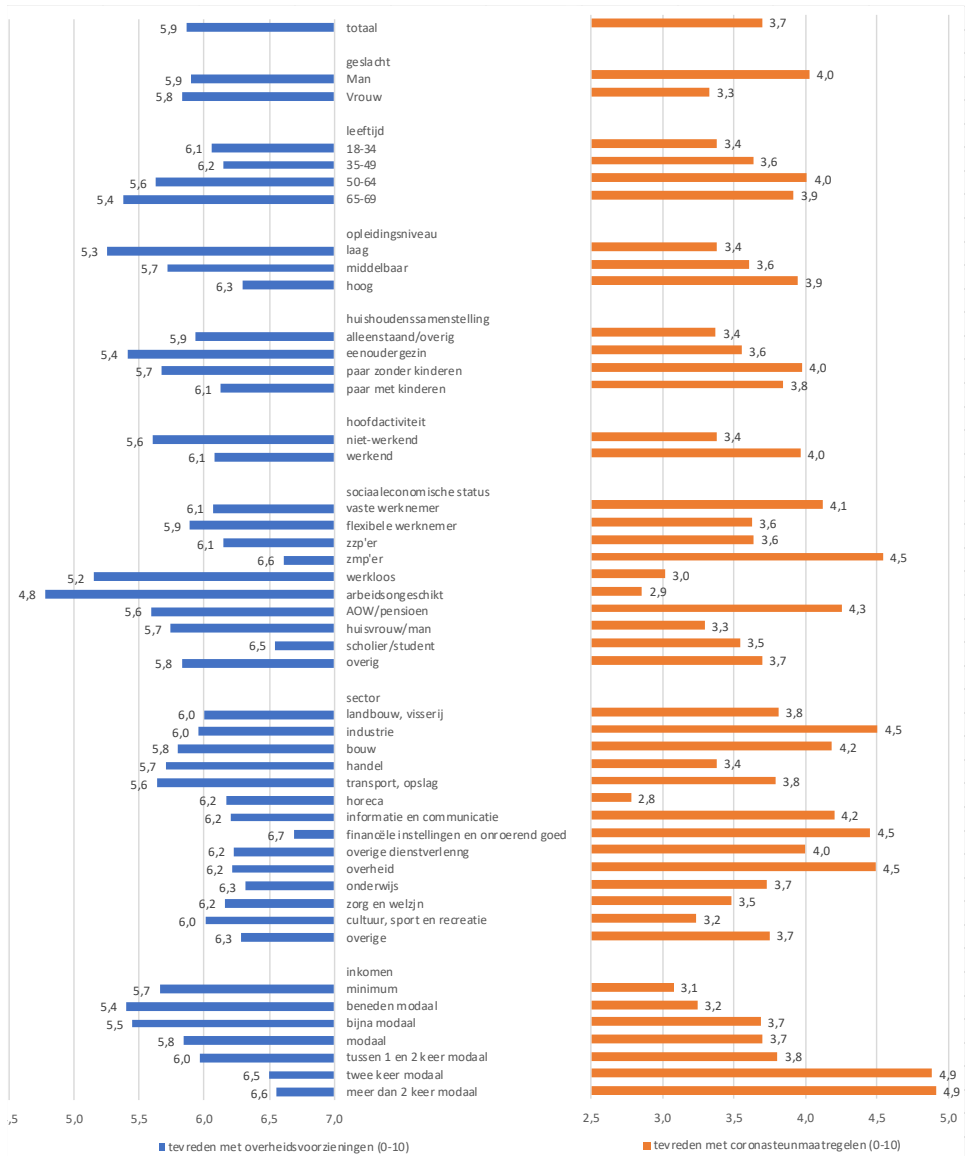
Als we ons eerst op de overheidsvoorzieningen in het algemeen richten, zien we dat personen onder 50 jaar positiever zijn dan ouderen, hoger opgeleiden positiever dan middelbaar en laagopgeleiden, alleenstaanden en paren met kinderen positiever dan eenoudergezinnen en paren zonder kinderen, werkenden (en vooral zelfstandigen met personeel) positiever dan niet-werkenden (vooral dan werklozen en arbeidsongeschikten) en hogere inkomensgroepen positiever dan lagere inkomensgroepen. Deze verschillen zijn in strijd met de aanname dat (potentiële) gebruikers positiever zijn over de overheidsvoorzieningen dan niet-gebruikers, want jongeren, hoger opgeleiden, werkenden en hogere inkomensgroepen zijn in het algemeen juist groepen die relatief weinig gebruik maken van overheidsvoorzieningen (met uitzondering van scholing en kinderopvang).

---

¹ Deze schaal heeft een hoge betrouwbaarheid: Cronbach's alfa is 0,891.

² Om ook deze schaal voor de vergelijkbaarheid met de eerste schaal van 0-10 te laten lopen, is dit aantal vermenigvuldigd met 10/6. Cronbach's alfa is 0,743.

Figuur 3. Gemiddelde score op toereikendheid van overheidsvoorzieningen en de tevredenheid met de corona-steunmaatregelen naar kenmerken van de respondenten

Bij de schaal voor de steunmaatregelen zien we deels vergelijkbare en deels andere verschillen tussen de groepen. Mannen zijn hierover positiever dan vrouwen, ouderen positiever dan jongeren, hoger opgeleiden positiever dan middelbaar en laagopgeleiden, werkenden (vooral vaste werknemers en zelfstandigen met personeel) positiever dan niet-werkenden (vooral werklozen en arbeidsongeschikten) en hogere inkomensgroepen positiever dan lagere inkomensgroepen. Verder zien we dat werkenden in handel, horeca, zorg en welzijn, en cultuur, sport en recreatie het meest kritisch zijn over de steunmaatregelen: dit zijn alle sectoren die ofwel zwaar getroffen zijn door de lockdown-maatregelen ofwel tijdens de coronacrisis zwaar belast zijn.

Wat verklaart de tevredenheid met overheidsvoorzieningen en -maatregelen?

Om de hypothesen te toetsen die we in de inleiding hebben geformuleerd gaan we na of het oordeel van de respondenten over de overheidsvoorzieningen in het algemeen en de coronasteunmaatregelen in het bijzonder samenhangen met drie aspecten, te weten:

- de vraag of de respondent of een ander lid van diens huishouden gebruik heeft gemaakt van een aantal overheidsvoorzieningen;³
- de vraag of en in welke mate het werk is veranderd als gevolg van de coronacrisis; en
- de vraag of de financiële situatie is verbeterd of verslechterd sinds het begin van de coronacrisis.

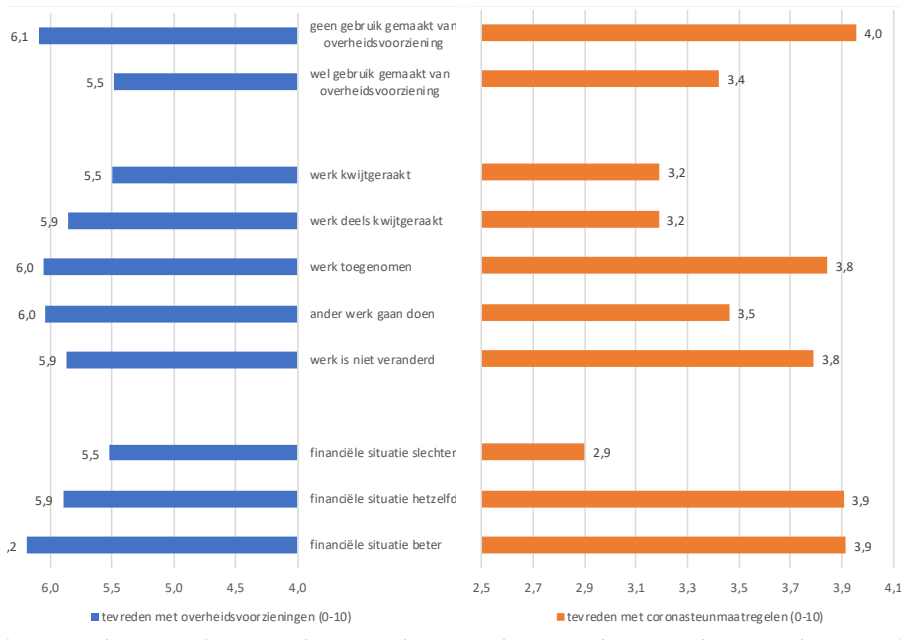
Figuur 4 laat zien dat de respondenten die geen gebruik hebben gemaakt van een overheidsvoorziening en degenen die geen beroep hebben hoeven te doen op een steunmaatregel omdat hun werk niet is verminderd en hun financiële situatie niet is verslechterd over het algemeen positiever zijn over de overheidsvoorzieningen in het algemeen en over de steunmaatregelen. Dit verschil in tevredenheid is groter bij de coronasteunmaatregelen dan bij de overheidsvoorzieningen in het algemeen. Vooral degenen die hun werk als gevolg van de coronacrisis deels of geheel zijn kwijtgeraakt en wier financiële situatie is verslechterd vinden vaak dat de overheid met haar steunmaatregelen niet genoeg heeft gedaan, maar vinden ook minder vaak dat de overheid in het algemeen voldoende voorziet in een aantal maatschappelijke behoeften (al ligt de gemiddelde score hier nog wel boven de 5, dat wil zeggen het midden van de schaal). Deze uitkomsten bevestigen de veronderstelling dat gebruikers van een (inkomens)voorziening vaak minder tevreden zijn met overheidsvoorzieningen.

---

³ Hierbij zijn de volgende regelingen, uitkeringen en toeslagen voorgelegd: uitkering bij werkloosheid, uitkering bij langdurige ziekte, invaliditeit en arbeidsongeschiktheid, noodopvang voor kinderen, overbruggingsregelingen voor zelfstandig ondernemers, regelingen die ondernemerschap stimuleren en regelingen die omscholing en bijscholing stimuleren.

Figuur 4. Gemiddelde score op de schalen voor toereikendheid van overheidsvoorzieningen en van de corona-steunmaatregelen naar het wel of niet gebruik hebben gemaakt van overheidsvoorzieningen, de mate waarin het werk is veranderd door de coronacrisis en de gevolgen van de coronacrisis voor de financiële situatie

Nu hebben we in Figuur 3 gezien dat de waardering voor de overheidsvoorzieningen ook met andere kenmerken van de respondenten samenhangt. Het is dus denkbaar dat de verschillen in Figuur 4 niet het gevolg zijn van het gebruik van voorzieningen of de gevolgen van de crisis voor hun werk en inkomen, maar samenhangen met die andere kenmerken. Om dit te toetsen hebben we twee multivariate regressieanalyses uitgevoerd waarin we zowel de categorieën uit Figuur 4 als die uit Figuur 3 hebben opgenomen. Tabel 1 geeft de resultaten. We zien nu dat het gebruik van een overheidsvoorziening nu alleen nog de tevredenheid met de overheidsvoorzieningen in het algemeen significant negatief beïnvloedt. Bij een significantieniveau van 95% is dit negatieve effect bij de coronasteunmaatregelen net niet meer significant ($p=0,051$). Veranderingen in het werk als gevolg van de coronacrisis hebben geen significant effect meer, noch op de tevredenheid met de voorzieningen

in het algemeen, noch met de steunmaatregelen. Dit is verrassend omdat we in Figuur 4 zagen dat degenen die hun werk geheel of gedeeltelijk zijn kwijtgeraakt duidelijk minder tevreden waren, vooral met de steunmaatregelen. Blijkbaar wordt dit verklaard door andere kenmerken van deze respondenten. Wie er sinds de coronacrisis financieel op achteruit is gegaan is wel minder tevreden, zowel met de overheidsvoorzieningen in het algemeen als met de steunmaatregelen. Het ligt voor de hand dat deze respondenten vinden dat het overheidsbeleid hen onvoldoende compensatie heeft geboden voor hun verlies aan inkomen.

Tabel 1. Lineaire regressie van de tevredenheid met overheidsvoorzieningen in het algemeen en met de coronasteunmaatregelen (0-10)

	tevreden met overheidsvoorzieningen	tevreden met corona- steunmaatregelen
<i>heeft een overheidsvoorziening gebruikt^a</i>	-0,21*	-0,24
<i>effect coronacrisis op werk (geen = ref.)</i>		
werk kwijtgeraakt ⁴	0,09	-0,13
werk deels kwijtgeraakt	-0,05	0,07
werk is toegenomen	-0,16	0,12
is ander werk gaan doen	0,13	0,03
<i>effect coronacrisis op financiële situatie (geen = ref.)</i>		
slechter	-0,36**	-0,76**
beter	0,09	-0,26
<i>geslacht (man = ref.)</i>		
vrouw	0,02	-0,72**
<i>huishoudenspositie (paar met kinderen = ref.)</i>		
alleenstaande	-0,29	0,47

⁴ Er is overlap tussen de groep die het werk is kwijtgeraakt en de groep werklozen, maar de groepen vallen zeker niet samen: 291 respondenten zijn hun werk kwijtgeraakt en 260 respondenten zijn werkloos, maar slechts 107 respondenten behoren tot beide categorieën.

eenoudergezin	-0,06	0,57**
paar zonder kinderen	0,15	0,44**
<i>opleidingsniveau (middelbaar = ref.)</i>		
laag	-0,25*	0,06
hoog	0,50**	0,18
<i>sociaaleconomische status (vast contract = ref.)</i>		
flexibel contract	-0,23	-0,30
zzp'er	0,10	-0,38
zmp'er	0,42	0,39
werkloos	-0,27	-0,81**
arbeidsongeschikt	-0,60**	-0,78**
gepensioneerd	-0,06	-0,08
huisvrouw/man	0,08	-0,85**
scholier/student	0,62**	-0,50*
overige niet-werkend	0,17	-0,30
<i>bedrijfstak (niet werkend = ref.)</i>		
landbouw	0,50	0,00
industrie	0,28	0,10
bouw	0,37	0,14
transport	-0,01	-0,15
handel	0,38	-0,38
horeca	0,43	-0,60
informatie en communicatie	0,48	0,13
financiële diensten en handel	0,69*	0,20
onroerend goed		
overige commerciële diensten	0,42	-0,03
overheid	0,41*	0,40
onderwijs	0,40	-0,39
zorg en welzijn	0,43*	-0,44
cultuur, sport en recreatie	0,33	-0,32
overige en niet-werkend	0,32	-0,34
constante	5,57**	4,35**

Noot: significantie: * p<0,05; ** p<0,01; a: het betreft de in noot 3 genoemde regelingen, uitkeringen en toeslagen

We hebben nader onderzocht of het vooral de combinatie van de impact van de crisis op het werk en op de financiële situatie is die de (on)tevredenheid verklaart (niet in de tabel): wie het werk geheel of deels is kwijtgeraakt én er financieel op achteruit is gegaan, zou dan het meest ontevreden zijn, maar wie er ondanks (gedeeltelijk) verlies van werk financieel niet op achteruit is gegaan, zou juist wel tevreden zijn. We vinden echter dat de laatste groep niet meer tevreden is met de steunmaatregelen dan degenen van wie het werk niet is verminderd en de financiële situatie niet is verslechterd. Degenen van wie het werk niet is verminderd, maar wier financiële situatie niettemin is verslechterd, zijn het minst tevreden met de steunmaatregelen, minder nog dan degenen van wie zowel het werk is verminderd als de financiële situatie is verslechterd.

Verder blijkt dat hoogopgeleiden en scholieren/studenten relatief vaak vinden dat de overheid voldoende voorziet in een aantal maatschappelijke behoeften, terwijl laagopgeleiden en arbeidsongeschikten juist vaker vinden dat de overheid tekortschiet. Vrouwen, werklozen, arbeidsongeschikten, huisvrouwen/mannen en scholieren/studenten vinden relatief vaak dat de overheid niet genoeg (of juist te veel) heeft gedaan om de gevolgen van de coronacrisis op te vangen. Vooral niet-werkenden zijn dus ontevreden met de steunmaatregelen. Alleenstaande ouders en leden van een paar zonder kinderen zijn juist relatief vaak tevreden met de steunmaatregelen. Bij de bedrijfstak zien we alleen enkele significante verschillen ten aanzien van de toereikendheid van overheidsvoorzieningen in het algemeen en niet ten aanzien van de steunmaatregelen. Werkenden in de financiële dienstverlening en handel en onroerend goed, bij de overheid en in zorg en welzijn vinden wat vaker dat de overheid voldoende voorziet in de maatschappelijk behoeften. Opmerkelijk is dat er geen significante verschillen zijn tussen de sectoren met betrekking tot de steunmaatregelen, ondanks de grote verschillen in de impact die de coronacrisis voor verschillende sectoren heeft gehad en dus in het belang van die steunmaatregelen. Bovendien zagen we hiervoor dat werkenden in een aantal sectoren (handel, horeca, zorg en welzijn, en cultuur, sport en recreatie) wel relatief ontevreden waren met de steunmaatregelen.

Dat deze verschillen statistisch niet significant zijn zou kunnen komen doordat het aantal respondenten in sommige sectoren vrij klein is. Daarom hebben we ook een analyse uitgevoerd waarin we deze sectoren gezamenlijk nemen en afzetten tegen de overige sectoren en de niet-werkenden. De werkenden in de

sectoren die het zwaarst de gevolgen van de coronacrisis hebben ondervonden zijn in dat geval wel significant minder tevreden met de steunmaatregelen ($b = -0,441$, $p < 0,01$).

Zijn gebruikers van steunmaatregelen meer tevreden dan niet-gebruikers?

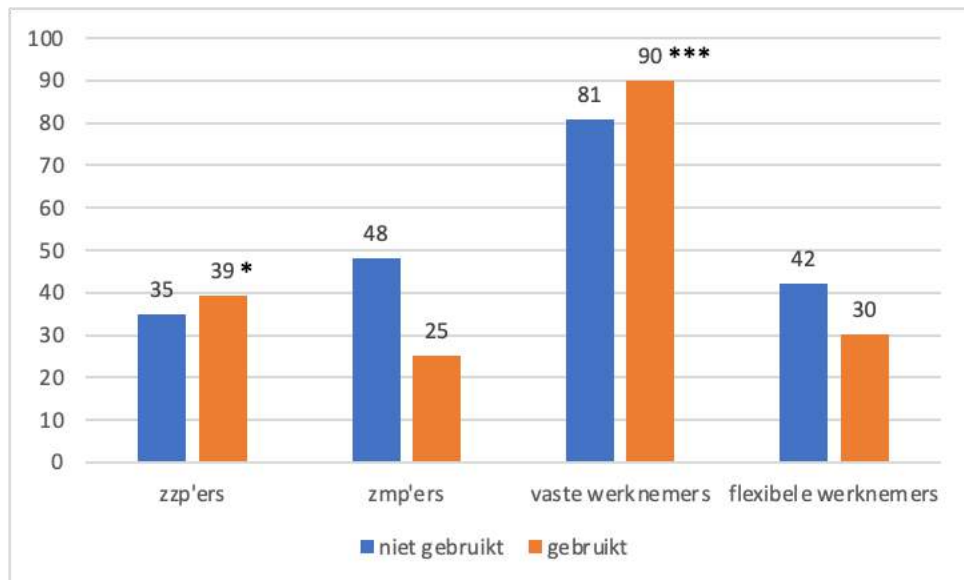
De voorgaande analyse heeft betrekking op de algehele tevredenheid met overheidsvoorzieningen en met de coronasteunmaatregelen. In Figuur 2 zagen we echter dat de beoordeling van de steunmaatregelen tussen verschillende groepen sterk uiteenloopt. We onderzoeken daarom in meer detail hoe tevreden de respondenten zijn met steunmaatregelen die specifiek voor hun groep zijn bedoeld en hoe deze tevredenheid samenhangt met de vraag of zij van de betreffende steunmaatregel gebruik hebben gemaakt.

In Figuur 5 zien we dat iets meer dan een op de drie zelfstandigen zonder personeel vindt dat de overheid precies genoeg of ruim genoeg heeft gedaan voor zelfstandigen zonder personeel. Dit aandeel is wat groter voor de zzp'ers die gebruik hebben gemaakt van de steunmaatregelen voor zzp'ers dan voor degenen die er geen gebruik van hebben gemaakt. Dit verschil is significant bij 90%. Bij de zelfstandigen met personeel is er een veel groter verschil in tevredenheid met de steunmaatregelen voor kleine bedrijven tussen de wel en niet gebruikers. Van de zmp'ers die er geen gebruik van hebben gemaakt vindt bijna de helft dat de overheid precies of ruim genoeg heeft gedaan, van degenen die er wel gebruik van hebben gemaakt is dit slechts een kwart. Echter, doordat slechts 21 respondenten tot deze laatste categorie behoren, is dit verschil statistisch niet significant.

Bij vaste en flexibele werknemers is gevraagd of de organisatie waarvoor zij werken gebruik heeft gemaakt van overheidsmaatregelen voor organisaties die door de coronacrisis veel omzetverlies lijden (zoals bijvoorbeeld de NOW-regeling). Figuur 5 laat zien dat vaste werknemers in grote meerderheid vinden dat de overheid precies of ruim genoeg heeft gedaan voor werknemers met een vast contract. Als de organisatie waarvoor men werkt gebruik heeft gemaakt van een steunmaatregel ligt dit percentage significant hoger dan wanneer de organisatie er geen gebruik van heeft gemaakt. Bij de werknemers met een flexibel contract is het percentage dat vindt dat overheid precies of ruim genoeg heeft gedaan voor de eigen groep veel lager. Bovendien vinden degenen die werken bij een organisatie die van een steunmaatregel gebruik heeft gemaakt minder vaak dat de overheid genoeg heeft gedaan dan als de organisatie er geen gebruik van heeft gemaakt, al is dit verschil niet significant vanwege het kleine aantal van 29 respondenten in

deze categorie. Merk op dat het hierbij uitsluitend gaat om respondenten die op het moment van de enquête (nog) als flexibele werknemer werkzaam waren. Flexibele werknemers die hun werk zijn kwijtgeraakt worden dus niet meegeteld, terwijl het aannemelijk is dat deze (nog) minder positief zijn over de steunmaatregelen.

Figuur 5. Percentage respondenten dat vindt dat de overheid precies of ruim genoeg heeft gedaan voor de eigen categorie naar het gebruik van de steunmaatregel

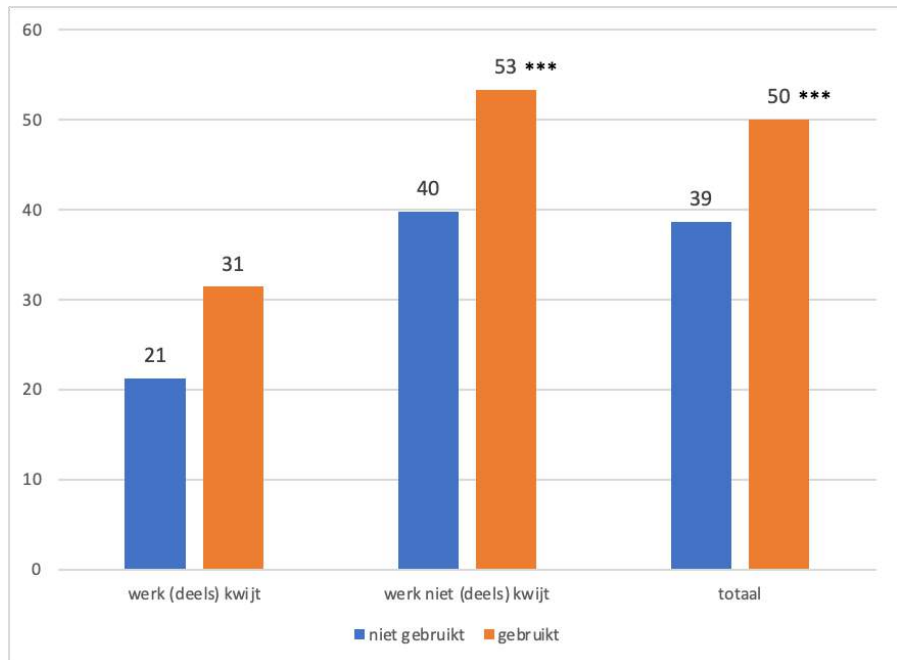
Noot: significantie verschil met 'niet gebruikt': * $p < 0,1$; *** $p < 0,01$

Vanwege de relatief kleine aantallen respondenten die zelf of van wie de organisatie van de steunmaatregelen gebruik hebben gemaakt, toetsen we ook het effect hiervan voor de vier groepen tezamen. In dat geval vinden we dat gebruikers gemiddeld 11 procentpunten vaker (50% vs. 39%) vinden dat de overheid precies of ruim genoeg heeft gedaan dan niet-gebruikers ($p < 0,01$).

We kunnen nog een verder onderscheid maken door de werknemers en zelfstandigen die hun werk als gevolg van de coronacrisis geheel of deels zijn kwijtgeraakt te vergelijken met degenen van wie de hoeveelheid werk niet is verminderd. Figuur 6 laat zien dat binnen beide groepen degenen die gebruik hebben gemaakt van de steunmaatregelen vaker vinden dat de overheid

precies of ruim genoeg heeft gedaan dan degenen die er geen gebruik van hebben gemaakt.⁵ Tegelijkertijd zijn degenen van wie de hoeveelheid werk niet is verminderd beduidend positiever dan degenen die hun werk deels of geheel zijn kwijtgeraakt. Hierdoor vinden degenen die geen gebruik hebben gemaakt van de steunmaatregelen maar die ook niet minder zijn gaan werken vaker dat de overheid precies of ruim genoeg heeft gedaan dan degenen die wel gebruik hebben gemaakt en die hun werk deels of geheel zijn kwijtgeraakt.

Figuur 6. Percentage respondenten dat vindt dat de overheid precies of ruim genoeg heeft gedaan voor de eigen categorie naar de mate waarin de hoeveelheid werk is verminderd

Noot: significantie verschil met 'niet gebruikt': *** p<0,01

Op zichzelf heeft het feit dat men profiteert van een steunmaatregel dus een positief effect op de tevredenheid met die steunmaatregel, maar tegelijkertijd

⁵ Dat dit verschil in de groep die het werk deels of geheel is kwijtgeraakt, niet significant is, komt door het kleine aantal respondenten in deze groep, respectievelijk 94 niet-gebruikers en 35 gebruikers.

heeft het feit dat men een beroep heeft moeten doen op die steunmaatregel doordat men haar/zijn werk volledig of gedeeltelijk kwijt is geraakt een nog groter negatief effect op de tevredenheid. Het ligt voor de hand dat dit komt omdat men de steunmaatregel op zichzelf positief waardeert, maar toch vindt dat de overheid meer had moeten doen om het (gedeeltelijk) verlies van werk te voorkomen of volledig te compenseren. Het bijzondere van de coronacrisis was natuurlijk ook dat de vermindering van de hoeveelheid werk door de overheid zelf was afgedwongen door het opleggen van contactbeperkende maatregelen.

Is de tevredenheid met overheidsvoorzieningen door de coronacrisis toegenomen?

Voor het oordeel van de respondenten over de toereikendheid van de overheidsvoorzieningen in het algemeen kunnen we nagaan of dit sinds de coronacrisis is veranderd door de uitkomsten uit 2021 (WWM'21) te vergelijken met die uit 2019, ruim voor het begin van de coronapandemie (WWM'19). Figuur 7 geeft het percentage van de respondenten weer dat in 2019 en in 2021 vond dat de overheid in redelijke mate of in (zeer) hoge mate in een aantal maatschappelijke behoeften voorziet. Met asterisken is aangegeven of het verschil tussen 2021 en 2019 significant is als we ook rekening houden met het effect van een reeks achtergrondkenmerken.⁶

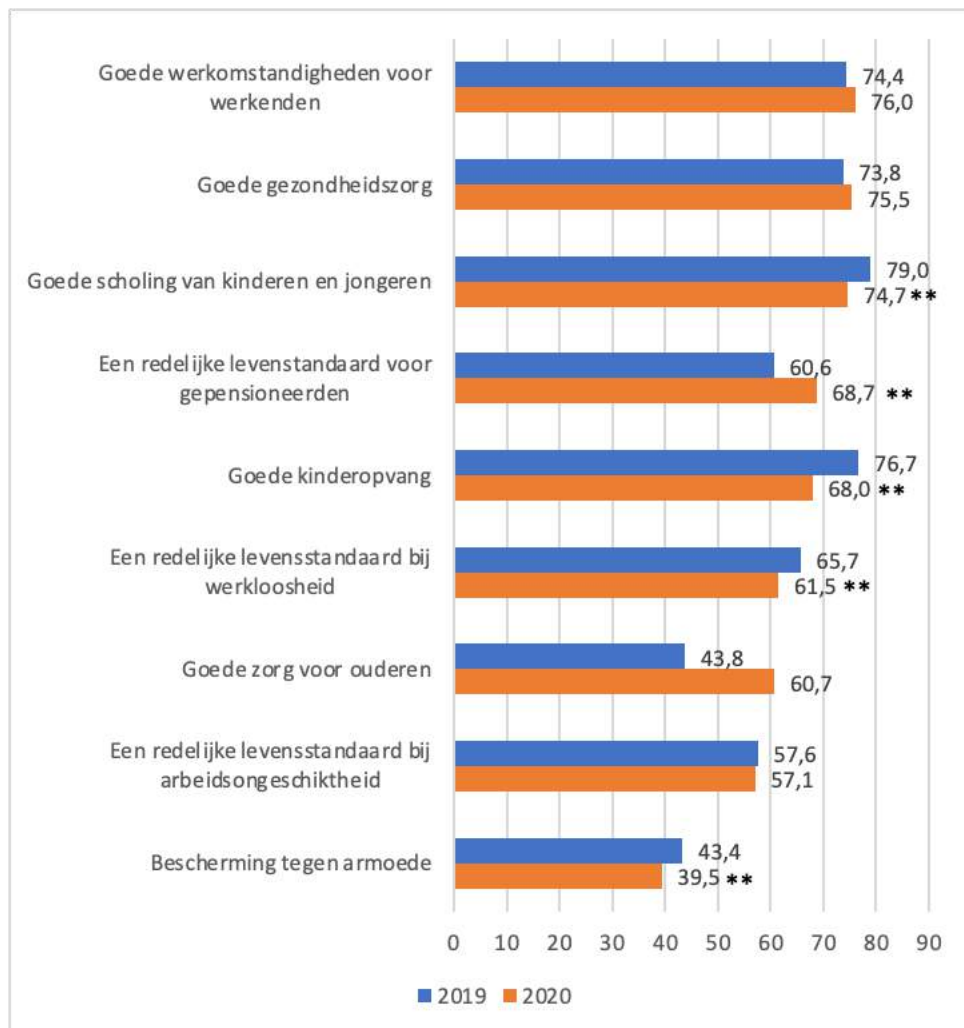
Driekwart van de respondenten vond zowel in 2019 als in 2021 dat de overheid tenminste in redelijke mate voorziet in goede werkomstandigheden en goede gezondheidszorg. Opmerkelijk is dat de waardering voor de gezondheidszorg weliswaar iets positiever is geworden, maar dat dit verschil niet significant is als rekening wordt gehouden met persoonskenmerken. Blijkbaar heeft de coronapandemie geen groot effect gehad op de waardering voor de gezondheidszorg. Mogelijk komt dit doordat twee tegengestelde effecten elkaar min of meer opheffen, namelijk waardering voor de zorg aan coronapatiënten aan de ene kant en kritiek op het uitstellen van de reguliere zorg aan de andere kant.

Over de scholing van kinderen en jongeren zijn de respondenten minder positief geworden: in 2019 scoorde deze het hoogst, in 2021 stond ze op de derde plaats. Het ligt voor de hand dat de periodieke sluiting van de scholen en het online lesgeven de waardering voor het onderwijs negatief hebben beïnvloed.

---

⁶ Hiervoor is een reeks ordinale regressieanalyses uitgevoerd met als verklarende variabelen geslacht, leeftijd, huishoudenspositie, opleidingsniveau en sociaal-economische status (arbeidsrelatie of type niet-werkende). Bij deze analyse wordt ook rekening gehouden met het verschil tussen 'in redelijke mate' en 'in (zeer) hoge mate' voorzien.

Figuur 7. Percentage dat vindt dat de overheid in redelijke mate of in (zeer) hoge mate voorziet in een aantal maatschappelijke behoeften, 2019 en 2021

Noot: significantie verschil met 2019 bij ordinale regressieanalyse met aantal persoonskenmerken als verklarende variabelen: ** p<0,01

De respondenten zijn beduidend positiever geworden over de levensstandaard van gepensioneerden. Dit is verrassend, aangezien er tussen 2019 en 2021 niets is veranderd aan de hoogte van de AOW en de pensioenen niet

zijn geïndexeerd. Wellicht heeft het bereiken van het pensioenakkoord in 2020 en het perspectief dat de pensioenen op termijn mogelijk weer worden verhoogd het vertrouwen in het pensioenstelsel vergroot.

De waardering voor de kinderopvang is daarentegen fors verminderd. Net als bij scholing zouden ook hier de periodieke sluitingen als gevolg van de lockdown-maatregelen de verklaring kunnen zijn.

Over de levensstandaard bij werkloosheid zijn de respondenten in 2021 ook minder positief dan in 2019. Aangezien de werkloosheidsuitkeringen niet zijn veranderd tussen 2019 en 2021 is het gissen naar de reden hiervoor. Het oordeel over de zorg voor ouderen is aanzienlijk positiever geworden, maar als hier wordt gecontroleerd voor achtergrondkenmerken blijkt dit verschil niet meer significant te zijn. Dat geldt ook voor de levensstandaard bij arbeidsongeschiktheid. Ten slotte zijn de respondenten ook (significant) kritischer geworden over de bescherming tegen armoede. In 2019 vonden al de minste respondenten dat de overheid hierin in enige of hoge mate voorziet, maar in 2021 scoort dit aspect veruit het laagst.

We concluderen dat er geen eenduidige trend is in de waardering voor de overheidsvoorzieningen. We kunnen niet in algemene zin stellen dat de bevolking door de coronacrisis positieve of negatiever is gaan oordelen over de overheidsvoorzieningen. Hiermee vinden we noch voor hypothese 2a noch voor hypothese 2b bevestiging.

Voor de respondenten die zowel in 2019 als in 2021 aan de Waarde van Werk Monitor hebben deelgenomen kunnen we op individueel niveau nagaan of hun oordeel over de overheidsvoorzieningen in het algemeen positiever of negatiever is geworden. We hebben hiervoor een schaal geconstrueerd die loopt van -10 (voor alle 9 voorzieningen vindt men in 2021 dat deze in mindere mate in de maatschappelijke behoeften voldoen dan in 2019) tot +10 (voor alle 9 voorzieningen vindt men dat deze in 2021 in hogere mate voldoen dan in 2019).⁷ Vervolgens onderzoeken we of een aantal persoonskenmerken en de impact van de coronacrisis van invloed zijn op de verandering in het oordeel tussen 2019 en 2021. Tabel 2 laat allereerst zien dat hoe positiever men in 2019 was over de overheidsvoorzieningen, hoe groter de kans is dat men in

---

⁷ Deze schaal heeft een voldoende betrouwbaarheid: Cronbachs alfa=0,781.

2021 kritischer is geworden. Dit is een gebruikelijk (statistisch) verschijnsel dat wordt aangeduid als regressie naar het gemiddelde: wie in 2019 zeer tevreden was kan in 2021 alleen eenzelfde of een lagere score behalen, terwijl het omgekeerde geldt voor degenen die in 2019 zeer ontevreden waren.

Tabel 2. Lineaire regressie van de verandering van het oordeel over de toereikendheid van 9 voorzieningen tussen 2019 en 2021

toereikendheid in 2019 (0-10)	-0,745***
gebruik gemaakt van voorziening (in 2021)	0,151
<i>werk veranderd (niet veranderd=ref.)</i>	
werk kwijtgeraakt	0,177
werk deels kwijtgeraakt	-0,166
ander werk gaan doen	0,186
<i>financiële situatie in 2021 (gelijk=ref.)</i>	
slechter	-0,550**
beter	-0,145
<i>geslacht (man=ref.)</i>	
vrouw	0,067
<i>leeftijd in 2019 (40-49 jr.=ref.)</i>	
18-29 jaar	-0,041
30-39 jaar	-0,593*
50-59 jaar	-1,007***
60-69 jaar	-0,850***
<i>huishoudenspositie in 2019 (paar m.k.=ref.)</i>	
alleenstaande	-0,016
eenoudergezin	-0,582
paar zonder kinderen	0,190
<i>opleidingsniveau in 2019 (middelbaar=ref.)</i>	
laag	0,132
hoog	-0,230
<i>sociaaleconomische status in 2019 (vast contract=ref.)</i>	

flexibel contract	-0,126
zzp'er	-0,167
zmp'er	0,420
werkloos	-0,690*
arbeidsongeschikt	-0,876**
gepensioneerd	-0,560
huisvrouw/man	-0,137
scholier/student	-0,017
overig niet werkend	-0,530
<i>sector in 2019 (niet werkend=ref.)</i>	
landbouw, nijverheid	-0,083
handel, horeca	-0,122
overige diensten	0,325
overheid	0,025
onderwijs	0,648
zorg en welzijn	-0,098
constante	5,168***

Noot: significantie: * p<0,1; ** p<0,05; *** p<0,01

Verder blijkt dat de vraag of men zelf of een ander huishoudenslid in het jaar voorafgaand aan de enquête in 2021 van een voorziening gebruik heeft gemaakt, niet van invloed is op de verandering in de tevredenheid. Dat geldt ook niet voor de mate waarin het werk als gevolg van de coronacrisis is veranderd. Wie zegt dat haar/zijn financiële situatie sinds de coronacrisis is verslechterd, is wel vaker minder tevreden geworden over de overheidsvoorzieningen dan als de financiële situatie niet is verslechterd. Bij de persoonskenmerken zien we dat vooral de 50-plussers, maar in wat mindere mate ook de 30-39-jarigen, en de werklozen en arbeidsongeschikten negatiever zijn gaan oordelen over de overheidsvoorzieningen. Geslacht, huishoudenspositie, opleidingsniveau en de sector waar men in 2019 werkte hebben geen significant effect.

Conclusie

Tijdens de coronacrisis heeft de overheid ongekend grote bedragen uitgetrokken om de gevolgen van de lockdowns en andere contactbeperkende maatregelen voor de meest getroffen sectoren en werkenden te verzachten of te compenseren. In deze Kort & Bondig hebben we onderzocht of deze massieve inzet van publieke middelen ertoe heeft geleid dat burgers (meer) tevreden zijn met de steunmaatregelen van de overheid en met overheidsvoorzieningen in het algemeen. Deze vraag kan niet in algemene zin bevestigend worden beantwoord. De mate waarin burgers vinden dat de overheid genoeg heeft gedaan varieert tussen verschillende soorten regelingen en voorzieningen, maar ook tussen burgers onderling.

Over het algemeen vinden burgers wel dat de overheid in redelijke of hoge mate voorziet in maatschappelijke behoeften als goede kinderopvang, goede scholing, goede werkomstandigheden, een redelijke levensstandaard voor werklozen, arbeidsongeschikten en gepensioneerden, goede gezondheidszorg en goede zorg voor ouderen. Alleen over de bescherming tegen armoede is een ruime meerderheid van de bevolking ontevreden. Als het om de specifieke coronasteunmaatregelen gaat, is het beeld meer gedifferentieerd. Een meerderheid vindt dat de overheid genoeg of zelfs te veel heeft gedaan voor werknemers met een vast contract en voor grote bedrijven. Een meerderheid vindt echter ook dat er te weinig is gedaan voor werknemers met een flexibel contract, voor zelfstandigen zonder personeel en voor kleine bedrijven.

Laagopgeleiden, niet-werkenden (vooral werklozen en arbeidsongeschikten) en lagere inkomensgroepen zijn het meest kritisch over zowel de overheidsvoorzieningen in het algemeen als de steunmaatregelen. Dit zijn groepen die een relatief grote kans hebben om een beroep te (zullen) doen op overheidsvoorzieningen, hetgeen hen blijkbaar extra kritisch maakt.

Daarnaast zijn ouderen (vanaf 50 jaar), alleenstaande ouders en samenwonenden zonder kinderen ook relatief kritisch over de voorzieningen in het algemeen, terwijl vrouwen, jongeren en werkenden in handel, horeca, zorg en welzijn, en cultuur, sport en recreatie – alle sectoren die de gevolgen van de coronacrisis in sterke mate hebben ondervonden – relatief kritisch over de steunmaatregelen.

Degenen die in het afgelopen jaar gebruik hebben gemaakt van een overheidsvoorziening, maar ook degenen die tijdens de crisis hun werk deels of geheel zijn kwijtgeraakt en van wie de financiële situatie is verslechterd, vinden vaak dat de steunmaatregelen van de overheid tekort zijn geschoten en zijn ook kritischer over de overheidsvoorzieningen in het algemeen.

Als we rekening houden met de invloed van andere persoonskenmerken zijn degenen die hun werk deels of geheel zijn kwijtgeraakt door de coronacrisis echter niet minder tevreden over de steunmaatregelen dan degenen van wie het werk niet is verminderd. Degenen die financieel achteruit zijn gegaan blijven dan wel relatief kritisch over zowel de steunmaatregelen als de overheidsvoorzieningen in het algemeen. Wie het afgelopen jaar gebruik heeft gemaakt van een overheidsvoorziening staat ook kritischer tegenover de overheidsvoorzieningen in het algemeen. Ook hier vinden we dus dat degenen die het meest afhankelijk zijn van overheidsvoorzieningen er het meest kritisch over zijn.

Als we meer specifiek kijken naar de tevredenheid van vaste en flexibele werknemers en van zelfstandigen met de steunmaatregelen die speciaal voor hen waren bedoeld blijkt dat degenen die van deze steunmaatregelen hebben geprofiteerd er positiever over zijn dan degenen die er geen gebruik van hebben gemaakt. Tegelijkertijd vinden degenen die hun werk deels of geheel zijn kwijtgeraakt vaker dat de steunmaatregelen tekortschieten dan degenen van wie het werk niet is verminderd. Hierdoor zijn degenen die gebruik hebben gemaakt en hun werk deels of geheel zijn kwijtgeraakt toch minder tevreden met de steunmaatregelen dan degenen die er geen gebruik van hebben gemaakt omdat hun hoeveelheid werk niet is verminderd.

Heeft de coronacrisis de tevredenheid met overheidsvoorzieningen in het algemeen vergroot of verkleind? Dit varieert met het soort voorziening. Burgers zijn meer tevreden geworden over de levensstandaard voor ouderen, maar minder tevreden met de scholing van kinderen en jongeren, kinderopvang, de levensstandaard van werklozen en de bescherming tegen armoede. De tevredenheid met de werkomstandigheden, de levensstandaard van arbeidsongeschikten, de gezondheidszorg en de zorg voor ouderen is niet significant veranderd (als ook rekening wordt gehouden met de invloed van persoonskenmerken). Dat men minder tevreden is geworden met scholing en kinderopvang hangt waarschijnlijk samen met de coronamaatregelen,

waardoor deze voorzieningen een deel van de tijd niet beschikbaar waren. De mate waarin de tevredenheid met overheidsvoorzieningen tussen 2019 en 2021 is veranderd wordt niet beïnvloed door de vraag of men in het jaar voorafgaand aan de enquête van 2021 van een inkomensvoorziening gebruik heeft gemaakt en door de verandering in de hoeveelheid werk als gevolg van de coronacrisis. Wel zijn mensen van wie de financiële situatie sinds de crisis is verslechterd vaker ontevredener geworden over de overheidsvoorzieningen. Dit geldt overigens ook voor ouderen (vanaf 50 jaar), werklozen en arbeidsongeschikten.

Literatuur

- SCP (2021). *Burgerperspectieven 2021 | kwartaal 2*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- De Swaan, A. (1988) *In Care of the State: Health Care, Education and Welfare in Europe and the USA in the Modern Era*. Oxford: Oxford University Press.
- Kangas, O. (1997). Self-interest and the common good: The impact of norms, selfishness and the context in social policy opinions. *Journal of Socio-Economics*, 26: 475–494.
- Korpi, W. (1985). Power Resources Approach vs. Action and Conflict: On Causal and Intentional Explanations in the Study of Power. *Sociological Theory*, 3 (2): 31-45.
- Muuri, A. (2010). The impact of the use of the social welfare services or social security benefits on attitudes to social welfare policies. *International Journal of Social Welfare*, 19: 182–193.
- Svallfors, S. (2004). Class, Attitudes and the Welfare State: Sweden in Comparative Perspective. *Social Policy and Administration*, 38: 119–138.

AIAS-HSI Kort & Bondig reeks

De reeks Kort & Bondig omvat korte publicaties waarin bondig de resultaten van recent uitgevoerd onderzoek van AIAS-HSI worden gepresenteerd. De reeks is bedoeld voor ieder die snel kennis wil nemen van de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek, maar niet de tijd of de interesse heeft om een geheel onderzoeksrapport door te nemen. Voor de lezer die zich verder in het onderzoek wil verdiepen worden afzonderlijk AIAS-HSI Working Papers gepubliceerd die een uitgebreide verantwoording en weergave van het onderzoek en de resultaten bevatten.

Informatie over AIAS-HSI

AIAS-HSI is ontstaan uit de samensmelting van twee onderzoeksinstituten van de Universiteit van Amsterdam: het Amsterdams Instituut voor Arbeids-Studies (AIAS) en het Hugo Sinzheimer Instituut (HSI).

AIAS-HSI is een instituut voor multidisciplinair onderzoek en onderwijs op het terrein van (de regulering van) arbeid. Het onderzoek richt zich vooral op de veranderingen die zich voordoen op het terrein van arbeid, zowel in Nederland als internationaal.

AIAS-HSI heeft tot doel om interdisciplinair onderzoek op dit terrein te stimuleren, coördineren en uit te voeren. Daarbij wordt gebruik gemaakt van inzichten uit de rechtswetenschap, sociale wetenschappen, economie en andere disciplines.

Voor meer informatie zie onze website www.aias-hsi.uva.nl.

Postadres

Postbus 15966
1001 NL Amsterdam

Bezoekadres

Nieuwe Achtergracht 166
1018 WV Amsterdam

